

Verhaal van woeste heide tot Natuurpark Vlagheide.

Een belangrijk verhaal van de Vlagheide

Vlagheide, is een gebied waar vroeger de heide werd “gevlagd”. Dat “vlaggen” is de toplaag, de heide eraf hakken en dit “gevlagd” materiaal als strooisel in veestallen gebruiken. Daar werd het met stront van vee vermengd en was dan een kostbaar goedje, mest, voor verbetering van akkers rond de boerderijen. Ook is het zo dat de kwetsbare heide door te sterk “vlaggen” ging stuiven en zo de Eerdse Bergen hebben doen ontstaan. De naam Vlagheide zegt dus veel over de bijzondere bewonings- en ontginningsgeschiedenis van dit gebied.

Het verhaal van de Vlagheide is ook het verhaal van de natuur en landschap dat heel verschillende gedaantes heeft gehad. Aanvankelijk waren er vooral eikenbossen. Nadat deze gekapt werden ontstond er op de schrale zandgrond tussen Schijndel, St. Oedenrode en Eerde een grote woeste heide. Deze leverde, begrazing voor schapen en strooisel voor in de stallen op. Door te intensief gebruik verdween de vegetatie en ging stuiven en werd een plaag voor Eerde. Het stuifzand werd met eikenhakhout opgevangen en zo zijn door het vastleggen van stuifzand met eikenhakhout de Eerdse Bergen ontstaan. Het eikenhakhout was een beheermaatregel tegen ongewenste klimaateffecten vanaf de 12de eeuw. Dit stuifwal en hakhout landschap is ontstaan door langdurige samenwerking van mens en natuur en zeer bepalend en karakteristiek voor het gebied. Stuifduinen en hakhout vormen samen een cultuurhistorische- natuurlijke structuur, een aardkundig monument.

De arme zandbodem van de Vlagheide werd met de komst van kunstmest vruchtbaar gemaakt. Maar omdat het gele (goud) zand hier aan de oppervlakte lag was er in het hele gebied ook op grote schaal zandwinning dat hier ook wel “uitleegen” werd genoemd. De vuilstort op de Vlagheide is ontstaan toen in de jaren 50 van de vorige eeuw met stortafval de diepste zandputten werden gedicht. Uiteindelijk is hierop een immense afvalberg gekomen. Gelukkig is deze nu eindelijk afgedicht en valt onder wettelijke bescherming van eeuwig durende nazorg. Na de vele plagen; zandstuiven, zandwinning, oorlogsgeweld, stank overlast en lange onzekerheid zien we dat het landschap zich weer opnieuw mooi en sterk ontwikkelt. Na al de plagen en zorgen is Eerde blij dat er eindelijk rust is in dit gebied en zijn we trots op de uitstraling van natuurpark Vlagheide.

De Vlagheideberg levert een belangrijke bijdrage aan de versterking van de natuurwaarden van de hele omgeving. Op het grote oppervlak, de hoge en open ligging met extensieve begrazing ontstaat langzaam meer variatie in het bloemrijke grasland. Als meer verschillende soorten de kans krijgen om tot bloei te komen, zal de biodiversiteit toenemen en de natuur verrijken met insecten en vogels en andere dieren. Nu zien we hier al hazen, reeën, patrijzen, en bijzondere vogels als veldleeuwerik, torenvalk, roodborsttapuit, putter, torenvalk en andere soorten. Ook nemen we hier een bijzonder fenomeen waar. Er groeit een waardplant voor de koninginpage, op deze wilde peen leggen deze vlinders hun eitjes en de plant is voedsel voor de rups. Nu is het ook zo dat koninginpages naar hogere punten in het landschap gaan om elkaar op te zoeken voor de voortplanting. Dit wordt ook wel “hilltopping” genoemd. Dit bijzondere fenomeen zien we hier dus ook op de Vlagheideberg gebeuren. Ook is de Vlagheideberg belangrijk voor trekvogels. Op de Vlagheideberg is al jarenlang een belangrijke telpost waar in lente en herfst dus 2 x 3 maanden per jaar vrijwel dagelijks alle vogels geteld worden. De berg is door hoogte en openheid uitstekend geschikt hiervoor want je kunt ze al van ver zien aankomen. Maar nog belangrijker is dat deze trekvogels hier niet toevallig komen maar dat ze de Vlagheideberg door grootte en hoogte herkennen als een navigatie punt.

De Vlagheideberg is ook een belangrijk kruispunt van ecologische verbindingen. De Vlagheide ligt tussen de Geelders het Wijboschbroek en de Hazenputten. In het Vlagheidegebied liggen de belangrijke ecologische verbindingen de Beekse (Rijtse) waterloop en het Duist lijntje. Naast het

verbinden van natuurgebieden worden hier ook de Aa en de Dommel met elkaar verbonden. Ook haalt de Vlagheide de Eerdse Bergen uit haar isolement. De Vlagheide ontwikkelt zich steeds meer tot een belangrijke en onmisbare natuurbuffer voor een heel groot gebied.

De Vlagheide heeft vele gedaantes aangenomen waar de woeste natuur en mensen op grillige wijze, soms uit wanhoop, samen een uniek natuur en cultuurlandschap hebben gebouwd. Daarom is het juist zo mooi dat het huidige landschap een aantal sterke en mooie natuurlijke kenmerken heeft die de basis vormen voor natuurpark Vlagheide. Recreatief zeer interessant als er voldoende waarborgen zijn voor bescherming en versterking van de natuur en aardkundige monumenten. Natuurpark Vlagheide is met respect voor natuur een mooi perspectief voor een gezonde toekomst midden in Meierijstad.

Ad Bekkers, 11 april 2022